

DE GEACHTE LEZER

‘Iedereen wordt geacht de wet te kennen.’ Het is een van de basisprincipes van het recht, dat vaak aangehaald wordt en misschien symbool kan staan voor onze verhouding tot het recht en de aard ervan.

Door Erwin Angad-Gaur Illustratie: Robert Swart

Het principe is uiteraard een fictie, zoals veel principes een fictie zijn. Maar het is bij nadere beschouwing minder fictief dan velen zullen denken. Iedereen wordt ‘geacht’ de wet te kennen wil niet zeggen dat wij van elkaar verwachten dat wij hem als een ouderling die Gods woord weet te citeren bij oproep regel voor regel op kunnen lepelen. Het wil zeggen dat on-

bekendheid met een wet geen verweer is bij een rechter en ook dat wetten kenbaar moeten zijn: men kan tenslotte niet geacht worden iets te kennen dat onbereikbaar is. Daar wringt uiteraard iets. Geen Nederlander, zelfs hoogleraren in het recht, kent de totaliteit van de wetgeving, die bovendien dagelijks verandert en wordt aangevuld en bestaat uit verdragen, Europese Richtlijnen, wetten, algemene maatregelen van bestuur

(amvb's), vele vormen van (gemeentelijke en ministeriële) verordeningen en zo nog een en ander. Laat staan dat er een Nederlander bestaat die de wet niet enkel kent, maar ook ten volle begrijpt. Want niet alleen verandert wetgeving, ook de interpretatie van wetgeving verandert dagelijks. (Een goede illustratie zijn de arresten van het Europese Hof in de RAAP- en vooral de Atresmedia-zaak – zie p. 20 van dit magazine. Tot het moment van de duiding van het Hof dachten wij de wet te kennen. Na de duiding, duikt

een leger juristen op de arresten om de betekenis van de nieuwe duiding te duiden. En het bleef nog lang onrustig in de stad...)

Dat neemt niet weg dat wie een moment stilstaat bij de betekenis van het recht, van wetten en wetgeving, die de ordening van onze maatschappij bevatten, zich kan verbazen over de mate waarin de gemiddelde Nederlander de wet vooral *niet* kent.

De vraag waarom fundamentele vakken als rekenen en taal, aardrijkskunde, geschiedenis en cultureel onderwijs wel en rechten niet standaard op school onderwezen worden wordt zelden gesteld, maar is waard gesteld te worden. De wet is ontoegankelijk, vooral omdat gepoogd wordt precies te formuleren, in woorden die voor de meesten van ons een vorm van geheimtaal zullen lijken en moeilijk te achterhalen en doorgronden zonder een uitgebreide studie naar de wet zelf, de wetsgeschiedenis en jurisprudentie (de wijze waarop de wet in de loop der jaren in rechtspraak geïnterpreteerd is en wordt) – de wordingsgeschiedenis

‘OOK VEEL WERELDSTERREN EN ZELFS SOMMIGE DIRECTEUREN VAN PLATENMAATSCHAPPIJEN OF VAN RECHTENORGANISATIES KENNEN DE WET NAUWELIJKS’

en het leven na de geboorte van een wet, kortom. Persoonlijk zou ik het nuttiger achten dat elke Nederlander leert hoe het juridische systeem in elkaar steekt, dan dat wij leren welke hoofdsteden bij welke provincies van de Verenigde Staten of van Canada behoren, maar dat kan aan mijn volstrekte onvermogen dergelijke rijtjes te onthouden liggen. Niettemin: voor musici en voor kunstenaars en uitvoerend kunstenaars zou vooral kennis van het auteurs- en naburig recht nuttiger zijn dan de rijtjes van de geografie (in een wereld met satnav ook minder van belang dan in tijden die nog niet zo ver achter ons liggen).

Alles wat een maker maakt heeft een relatie tot het auteursrecht, het naburig recht of zelfs het merkenrecht. Wat je maakt of vastlegt is jouw eigendom; zelfs als je het verkoopt, of als je al je rechten weggetekend denkt te hebben, blijft er een fundamentele verbintenis, niet alleen moreel maar ook juridisch, tussen een maker en zijn werk.

Uiteraard, je kunt contracten overlaten aan de juristen van de vakbond of aan je manager (die overigens vaak ook geen jurist is), maar basiskennis van de economische waarde in de wereld waarin je werkt, buiten de emotionele of culturele waarde die velen van nature nastreven, is onontbeerlijk om niet bedrogen te worden of om domweg geen geld te laten liggen dat je goed gebruiken kunt.

Misschien dat deze laatste maanden van de coronacrisis (laten we positief denken), de laatste maanden van opgesloten thuiszitten, een gelegenheid bieden onze wetskennis bij te spijkeren. Een mooi startpunt daarvoor is www.auteursrechtuitleg.nl (Wc-eend raadt Wc-eend aan, ik geef het de lezer toe, maar met een goede intentie.) Een versie voor engelstaligen en buitenlandse studenten is te vinden via www.copyrightexplained.nl Lees jezelf bij. Het is onnodig en bovendien onmogelijk de wet in al zijn details te kennen, maar wie geacht wordt hem te kennen op de momenten dat het erop aankomt (en de momenten waarop je misschien niet eens weet dat het erop aankomt) doet er goed aan om die basis goed te kennen. Niet alleen als maker van je eigen werk, maar ook omdat elke maker het werk van anderen gebruikt en er verstandig aan doet te weten wat hij mag en wat hij niet mag, of minstens wanneer het moment gekomen is dat even nader uit te zoeken en te weten waar dat te doen. Ik geef het toe: ook veel wereldsterren en zelfs sommige directeuren van platenmaatschappijen of van rechtenorganisaties kennen de wet nauwelijks. (Ik zal geen namen noemen.) Dat kun je uiteraard als legitimatie beschouwen het ook allemaal niet te weten of te willen weten. Maar ik zou zeggen: doe er je voordeel mee. Je wordt in ieder geval geacht dat te doen of gedaan te hebben.

